

Iskolai könyvtárosok írták

Adatok a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny 17. évéről

❖ Dömsödy Andrea

A Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny az elmúlt tanévben 17. alkalommal került megrendezésre. Az Országos Pedagógia Könyvtár és Múzeum negyedszer volt a szakma egyetlen országos szintű tehetséggondozó programjának szervezője.

A verseny alapvetően a korábbi években kialakított működési rendben zajlott. Egyetlen jelentősebb (és csak erre a versenyévről vonatkozó) különbség volt. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásának jóvoltából ebben a tanévben az 5–6. évfolyamos tanulók is részt vehettek a versenyben. Erre a 2004/2005-ös tanév óta nem volt lehetőségük.

A tartalom

A feladatok ebben a tanévben is a környezetvédelem jegyében, de most a tömegközlekedés témakörén belül mozgatták meg a versenyzők könyvtárhasználati tudását. Ez most sem azt jelentette, hogy erről kellett a tanulóknak minél többet tudniuk, hanem ez szolgált témául a könyv- és könyvtárhasználati tudásuk megmutatásához. Céljainknak megfelelően a feladatok komplexen, tantárgyközi módon közelítettek a kérdéshez. A környezetvédelmi téma jól biztosította a problémaközpontú megközelítést és a tudományköziséget. Érintett témakörök: közlekedés, környezetvédelem, irodalom, nyelvészet, földrajz, technikatörténet, építészet, idegen nyelv, energetika.

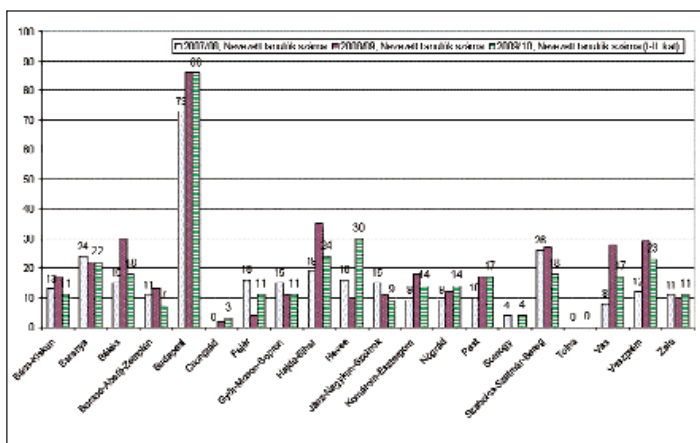
A verseny, a tehetséggondozás céljai közé tartozik az is, hogy fejlessze, próbára tegye a tanulók kreativitását, rugalmasságát, hogy minél többféle szituációban tudjanak az információkkal dolgozni. Ha ilyen szempontból vizsgáljuk meg a három korcsoport összesen hat írásbeli feladatlapját, akkor a következő feladattípusokkal, feladatokkal találkoztak a versenyzők: adatértelmezés, betűrendezés, bibliográfia összeállítása, bibliográfiai hivatkozás, csoportosítás, érvelés,

fogalommagyarázat, grafikon értelmezése, időrendezés, igaz-hamis, információkeresés, irányított fogalmazás, katalógusrekord értelmezése, korszakok egyeztetése, könyvajánlás, menetrend értelmezése, online katalógus használata, online menetrend használata, raktári jelzet megállapítása, rejtvény, szavak szótári jellemzése, szóértelmezés, szólások keresése, magyarázata, szómagyarázat, szótárhasználat, szövegértelmezés (ismeretterjesztő, vers), térképértelmezés, vaktérkép, vers és író párosítása, verscímek kiegészítése.

Részvételi adatok, eredmények

A felkészítő tanári kérdőívek adatai alapján készített becslés szerint a három kategóriában az iskolai fordulón 1176 tanuló vett részt. A verseny megyei fordulójába 18 megye és a főváros 459 tanulója jutott be (5–6. évf.: 109 fő/64 iskola; 7–8. évf.: 186fő/114 iskola, 9–10. évf.: 164fő/85 iskola). Az országos írásbeli fordulóra közülük 99-en, majd a szóbeli döntőig a maximális 16-an jutottak el. Az 1. ábra grafikonján a verseny elmúlt három versenyévéadának részvételi tendenciái láthatók a megyei írásbeli fordulón részt vevő 7–10. évfolyamos versenyzők részvételi arányában. Ezek az értékek a megyei fordulón átlagosan kb. 6%-os mennyiségi visszaesést mutatnak az előző évhez képest (tavaly 25%-os volt a növekedés).

1. ábra
A megyei fordulóba
bejutott versenyzők
száma az elmúlt
három tanévben

A visszaesés viszont, mint ahogyan a grafikon is mutatja, nem minden megyére jellemző. Ennek okát a megszűnő iskolai könyvtáros állásokban, a könyvtárostanárok egyre fokozottabb terhelésében, a verseny költségvetésének harmadára csökkenésében és a nem minden megyében stabil versenyszervező intézményben, versenyszervező személyében látjuk.

A 2. és 3. forduló mennyiségi és minőségi mutatói alapján ebben a tanévben a 2. ábrán látható megyei rangsor alakult ki. A három legeredményesebb megye képviselője a hagyományoknak és a versenyszabályzatnak megfelelően tagja a következő versenyévi versenybizottságának.

A részvétellel kapcsolatban meg kell még említenünk azt az örömteli eseményt, hogy a megszűnt Kölcsey Ferenc Nemzetközi Könyvtárhasználati Verseny részleges pótlására tett kezdeményező felhívásunk eredményeként a versenybe kassai középiskolások is bekapcsolódtak. *Fülöp Éva*, a kassai Ipariskola könyvtárostánára helyi szervezésében, kicsit más formában, anyagi támogatás és továbbjutási lehetőség nélkül 20–30 tanuló oldotta meg fordulóról fordulóra feladatlapjainkat.

1. Veszprém, 2. Heves,
3. Komárom-Esztergom,
4. Szabolcs-Szatmár-Bereg,
5. Nógrád, 6. Budapest, 7. Fejér, 8. Vas,
9. Békés, 10. Baranya, 11. Pest,
12. Hajdú-Bihar, 13. Bács-Kiskun,
14. Zala, 15. Győr-Moson-Sopron,
16. Csongrád, 17. Borsod-Abaúj-Zemplén,
18. Jász-Nagykun-Szolnok, 19. Somogy

2. ábra. Megyei rangsor

Szervezés

A hagyományoknak megfelelően az iskolai fordulót az iskolák könyvtárostánárai szervezték. A megyei forduló központi feladatlapos írásbeliből és a helyszínen szervezett szóbeli feladatokból állt. Az írásbeli feladatok a megyei és az országos fordulón is központilag készültek és lettek sokszorosítva, postázva. A feladatlapokat egy időpontban bonthatták fel, majd kezdhették el a megoldást minden megyei helyszínen. A megyei forduló feladatlapjának megoldókulcsait a verseny végeztével kapták meg a szervezők, az országos írásbeli forduló feladatlapjait pedig szintén megoldókulcs alapján a versenybizottság központilag javította.

A korábban már említett 5–6. évfolyamos tanulók a Belépő-nek nevezett kategóriában vehettek részt. Az ő versenyük abban különbözött a másik két kategóriáétól, hogy az országos írásbeli forduló eredménye alapján hirdettünk végeredményt.

Az országos szóbeli döntő helyszínét ebben a tanévben már másodszor egy erre a célra ősszel kiírt pályázaton keresztül választottuk ki. A nyertes szentendrei II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola és Gimnázium barátságos tereivel, alkalmas állományával, támogató iskolavezetésével és felkészült könyvtárostánárával, segítőkész iskolai közösségével méltó helyszínnek bizonyult. A vendéglátók által szervezett kulturális programok és a magas színvonalú szervezés mindenképpen arra ösztönzi a versenybizottságot, hogy ezt a pályázatot a 2010/2011-es tanévben is kiírja.

A szóbeli döntőbe bejutott tanulók és felkészítő tanáraink támogatóinknak köszönhetően sokféle jutalomban részesültek. A verseny anyagi forrásait az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Nemzeti Kulturális Alap biztosította. Versenyünk kiemelt támogatója az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézete és a Monguz Információtechnológiai Kft., amelyek a döntő legeredményesebb tanulójának iskolai könyvtári munkáját egy nagy értékű szoftverrel támogatták, mindamelllett, hogy a verseny több fázisában nyújtottak nélkülözhetetlen támogatást. A SZTAKI és a Monguz mellett a Wédiamix Kft. pedig a környezetvédelem jegyében a Belépő kategória első helyezettjét jutalmazta meg egy elektromos rollerrel.

A diákok és könyvtárostanáraink jutalmazása terén nyújtott segítséget meg kell még köszönnünk a következő cégeknek, intézményeknek is: Waterfront Hotel***, Levegő Munkacsoport, Magyar Közlekedési Klub, BKV, Tinta Könyvkiadó, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Egyetemi Központi Könyvtár, Magyar Tankönyvtér Alapítvány, Pest Megyei Könyvtár, Europe Direct, Könyvtárostanárok Egyesülete.

Továbbá ezen a helyen is szeretnénk megköszönni a 21 megyei versenyszervező intézmény és az ott dolgozó szervező és őket támogató könyvtáros kollégák egész éves munkáját is.

Visszajelzések

A megyei forduló alkalmával minden felkészítő tanár és versenyző diák kapott egy levelet, melyben arra kértük, hogy a megadott online kérdőív segítségével ossza meg ve-

lünk véleményét, tapasztalatait. Ebben a tanévben 31 könyvtárostanár (16%) és 36 tanuló (10%) élt ezzel a lehetőséggel.

A válaszoló pedagógusok 97%-a úgy érzi, hogy iskolájában elismerik a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyt és az abban folytatott munkáját. A diákok verseny utáni érdeklődését inkább csökkenőnek, stagnálóknak érzékelik. Ott, ahol növekedést tapasztalnak, ezt a korábbi évek sikereivel magyarázzák, és azzal, hogy a tanulókat motiválják társaik tapasztalatai. A csökkenés okait a tanulók és önmaguk többletterheiben, a csökkenő olvasási kedvben és a hagyományos szaktárgyi versenyek jobb presztízsében látják.

A felkészítő tanárok ötfokozatú skálán a következő átlagos értékeket adták meg:

	felkészítők		versenyzők	
	átlag	szóródás	átlag	szóródás
országos versenyszervezés	4,3	3-5	-	-
megyei versenyszervezés	4,1	2-5	3,8	1-5
írásbeli feladatlapok	4,1	3-5	3,6	1-5
tanulói élmények, tapasztalatok	4,3	3-5	3,9	1-5

A szöveges értékelések alapján az országos szervezőktől több közvetlen információt várnak azok, akik alacsonyabb osztályzatokat adtak. Ennek akadálya, hogy a jelenlegi szervezési rendben a versenyben részt vevőkkel az országos fordulóig a megyei szervezők tartják a kapcsolatot, akiket viszont igyekszünk folyamatosan tájékoztatni. Az elégedettek a korrekt szervezést és a változatos módszereket dicsérik.

A megyei szervezéshez kapcsolódó alacsonyabb értékek kiemelten érintenek egy megyét, ahol más információk szerint is sok szervezési probléma merült fel. Ezen túlmenően a szöveges indoklások elsősorban a helyszíni választott könyvtárak állományát nem tartották tökéletesnek a célra. A megyei helyszínek biztosítása évről évre gond a megyékben, hiszen anyagi források hiányában nehéz olyan helyszínt találni, ahol a terek,

3. ábra
A részt vevő tanulók és könyvtárostanárok véleménye a szervezésről

	A tanuló neve	Iskolája	Település	Felkészítő könyvtárostánár
5-6. évf.	1. Molnár Helga 2. Kuglics Lajos 3. Varga Virág	Apáczai Ált. Isk. Gárdonyi Ált. Isk. Bolyai J. Ált. Isk.	Nyíregyháza Sorkifalud Mosonmagyaróvár	Sztropkóczkiné Hajnalosi Éva Maczekné Simon Gyöngyi Antal Imréné
7-8. évf.	1. Göttli Nóra 2. Lakosa Alina 3. Szalatnai Balázs	Bálint M. Ált. Isk. ELTE Apáczai Gimn. Óhatvani Ált. Isk.	Törökbálint Budapest Hatvan	Mericsné Várhelyi Éva Szakály Erzsébet Melykóné Tózsér Judit
9-10. évf.	1. Nagy Katalin 2. Balogh Géza 3. Szentés Ádám	Lóczy Lajos Gimn. Hatvani Középiskola Bolyai J. Gimn.	Balatonfüred Hatvan Salgótarján	Gálné Angyal Krisztina Valakoviczné Lakatos Marianna Borók Sándorné

A 2009/2010-es
versenyévad
végeredménye

az állomány is megfelelő, és kollégák is állnak rendelkezésre. Így néhány megyei pedagógiai intézet saját könyvtárában kényszerül megrendezni a versenyt, melynek állománya más célközönséget hivatott kiszolgálni. A pozitívan nyilatkozók elsősorban az emberi tényezőt emelték ki, barátságos, segítőkész, kedves, jó házigazda szervezőkről számoltak be. A tanulók negatív kritikái elsősorban szintén a könyvvállományra és a rendelkezésre álló időre vonatkoztak. A pozitív értékelések az érdekes feladatokat, élményeket, jó hangulatot és a vendéglátást emelték ki.

A 2010/2011-es tanév

A hagyományoknak megfelelően versenyünket a 2010/2011-es tanévben is meghirdetjük a 7-8. és a 9-10. évfolyamon tanuló diákok számára. A versenyévad témája: Gyermek- és ifjúsági irodalom az EU-ban.

Továbbá várjuk azon iskolai könyvtárak pályázatát, melyek szívesen lennének az országos döntő házigazdái. A pályázat részleteit és a versennyel kapcsolatos sok más információt megtalálhatják honlapunkon: www.opkm.hu. ■

